Paul Csavdari

Autoritatea împotriva conștiinței

Despre legitimitatea falsă a obiectivismului

Dacă filosofia greacă a pus bazele teoretice ale rupturii dintre om și adevăr, autoritatea– în toate formele ei istorice – a preluat această separare și a transformat-o în instrument de control. Din acel moment, omul care își ascultă conștiința a devenit, în ochii oricărui sistem de putere, o anomalie periculoasă: cineva care nu poate fi încadrat, nu poate fi prevăzut, nu poate fi supus.

Autoritatea nu acceptă conștiința. Acceptă doar conformarea.

Indiferent de formă – religioasă, politică, militară, academică sau familială – autoritatea funcționează prin reguli impersonale, formulate în numele unui „adevăr mai mare" decât omul însuși. Acest adevăr este întotdeauna:

- stabilit de „sus" (de o elită, de un text sacru, de o constituție, de o doctrină),
- formulat ca „obiectiv" (independent de ceea ce gândește sau simte omul),
- legitimat prin consens, tradiție sau forță.

Conștiința, însă, este exact contrariul acestui model:

- nu este formulată de altcineva, ci se naște lăuntric,
- nu este impusă, ci trăită,
- nu cere supunere, ci adevăr.

Așadar, omul care își urmează conștiința nu poate fi „ajustat" prin autoritate.Iar asta este, pentru orice sistem, o problemă structurală. Conștiința este o interdicție tăcută adresată abuzului de putere – și nicio putere nu o poate tolera cu adevărat.

De ce autoritatea invocă „obiectivitatea"?

Pentru că are nevoie de o mască legitimatoare.
Nicio formă de autoritate nu poate spune direct: „Îți cer să renunți la ceea ce simți, vezi și știi ca fiind adevărat."

Ar fi prea brutal, prea vizibil. În schimb, spune: „Noi avem adevărul obiectiv. Tu ești prea implicat, prea subiectiv, prea personal. Trebuie să te supui adevărului nostru, pentru binele tuturor."

Această invocare a obiectivității este cheia tuturor justificărilor:

- religia spune: „E revelația divină, nu e negociabilă."
- statul spune: „E legea. Nu contează dacă tu ai altă viziune morală."
- știința instituțională spune: „Datele sunt obiective. Conștiința ta e irelevantă."
- familia tradițională spune: „Așa se face. Ce simți tu nu are valoare."

În toate cazurile, adevărul este externalizat, iar omul este tratat ca fiind în eroare doar pentru că e om.

Conștiința este „delictul" imposibil de iertat

Omul care nu se supune pentru că nu poate trăi împotriva propriei conștiințe este imediat:

- suspectat de rebeliune,
- acuzat de subiectivism,
- marginalizat ca neînțelept, neinstruit, sau „în afara normei",
- exclus din sistem (religios, politic, instituțional),
- sau, în forme mai dure, pedepsit legal sau simbolic.

El este privit ca „o problemă" nu pentru că face rău, ci pentru că nu se aliniază.
El nu e „rău" în mod obiectiv. Dar e incomod pentru sistem. Și orice sistem care se vrea infailibil nu poate accepta inconvenientul conștiinței vii.

De ce omul conștiinței este incompatibil cu puterea

Puterea funcționează pe bază de previzibilitate:

- reguli fixe,
- ierarhii stabile,
- mecanisme de control.

Dar omul conștiinței nu este previzibil. El nu răspunde la autoritate, ci la adevăr. El nu poate fi păcălit cu vorbe, nici forțat fără criză.
El nu este loial sistemului, ci realității așa cum o percepe și o asumă. De aceea, este:

- greu de integrat,
- imposibil de manipulat,
- și, în ochii puterii, periculos.

Cine evaluează „obiectivitatea” și de ce nu este legitim?

Toate sistemele se validează între ele:

- teologia justifică autoritatea religioasă;
- știința justifică autoritatea tehnocrată;
- legea justifică autoritatea politică;
- academia justifică educația formală.

Dar niciuna nu pleacă de la conștiință.
Toate pleacă de la un „cadru” impus, stabilit exterior, în care conștiința este tolerată doar dacă nu încurcă.
Altfel spus: obiectivitatea este doar un consens între puteri. Nu este un adevăr trăit.

Concluzie

Toate formele de autoritate încalcă dreptul la conștiință pentru că nu au cum să-l controleze.
Iar acest abuz este justificat prin mitul unei „obiectivități” pe care doar sistemul o poate defini.

Omul care își urmează conștiința până la capăt nu poate fi acceptat fără ca sistemul să-și piardă autoritatea. Așa se explică excluderea, marginalizarea și discreditarea lui.

Nu pentru că e periculos în sine, ci pentru că nu acceptă înlocuirea adevărului viu cu o structură moartă.